

З наведеного випливає, що доцільно було б визначати частку у статутному капіталі не як майнове право, а як корпоративні права, що переходять від учасника товариства до інших осіб. Корпоративним правам, як об'єктам цивільного обороту, варто надати наступні характеристики: організаційно-майновий характер, що вказує на специфіку природи корпоративних прав; оборотоздатність, тобто можливість переходу корпоративних прав від учасника товариства до інших осіб, що забезпечується шляхом укладення правочинів або здійснення інших правомірних дій; вартісний характер, що вказує на майнову складову корпоративних прав, яка визначається із суми внесків до статутного (складеного) капіталу, що мають матеріальну цінність, прибуткової діяльності товариства та його ділової репутації на ринку капіталів; правовою формою фіксації корпоративних прав є частка у статутному капіталі.

Список використаних джерел

- 1) Дайджест судової практики Верховного Суду у справах, що виникають із корпоративних відносин. 2018 р. – 15 липня 2019 р. С. 74–76.
- 2) Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 13 листопада 2018 року у справі № 910/605/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77821192>.

Албу Андрій Аркадійович

*кандидат юридичних наук, викладач кафедри
конституційного, міжнародного та адміністративного права
навчально-наукового юридичного інституту
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені В. Стефаника»*

ДОВІРЧЕ УПРАВЛІННЯ ЯК РІЗНОВИД ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Фінансові послуги є сферою міжнародних послуг, яка найбільш інтенсивно розвивається, значно відрізняються від усіх інших видів послуг і розглядається урядами як стратегічна галузь. Сфера фінансових послуг включає багато видів діяльності, що пов'язана з фінансовими активами і розглядається як сукупність усіх фірм, що надають фінансові послуги або є об'єднанням таких традиційних і сегментованих галузей промисловості як банківська діяльність, цінні папери, страхування, нерухомість, кредит, інвестування тощо. Сферою реалізації фінансових послуг є фінансова посередницька діяльність, яка спрямована на забезпечення обслуговування руху грошей з метою одержання доходу. Фінансові послуги надаються фінансовими установами відповідно до вимог чинного законодавства та положень нормативно-правових актів.

Відповідно п.2.ч.1.ст.4 Закону України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” (надалі – Закон) фінансовою послугою вважається довірче управління фінансовими активами [1]. Для вітчизняного ринку фінансових послуг довірчі послуги щодо управління

фондами фінансування будівництва та фондами операцій з нерухомістю, послуги з цінними паперами, з валютою є надзвичайно важливими і до кінця не дослідженими. В таких умовах дослідження питання належності довірчого управління до фінансових послуг набуває неабиякого інтересу та актуальності.

Управлінська діяльність це складний ідеальний образ, наявність якого обумовлює організацію діяльності суб'єкта управління. Управлінська діяльність виступає впорядкованим цілим. Як і будь-яка інша діяльність передбачена нормами цивільного права, управління повинно виникати з приводу чогось та між кимось. Управління – це правовідношення, яке виникає, змінюється та припиняється між управителем та установником управління з приводу здійснення фактичних, юридичних та організаційних дій стосовно майна для досягнення загально-визначеної мети” [2, с.3]. Загалом управління є різновидом посередницького правовідношення, адже управитель, як особа, що здійснює весь комплекс дій з довіреним йому майном виступає посередником між установником управління та третіми особами, які отримують вигоду.

Юридичною формою даного правовідношення є договір, а саме договір довірчого управління майном, особливістю конструкції якого є можливість укласти його на користь вигодонабувача, тобто в інтересах третьої особи. В такому випадку договір довірчого управління майном співвідноситься з багатостороннім договором та договором на користь третьої особи. Проте, кваліфікувати договір довірчого управління майном як багатосторонній договір не можливо, адже вигодонабувач є учасником даного договору, але ніяк не стороною. Крім цього, відсутня основна ознака багатосторонніх договорів – це спільна мета. Кожен із його учасників має власну мету: управитель – виконати фактичні, юридичні та організаційні дії і отримати відповідну винагороду, установник управління – передати майно в управління, а вигодонабувач отримати відповідні вигоди за даним договором. Відсутність у управителя, установника управління та вигодонабувача спільної мети не дозволяє віднести договір довірчого управління майном до багатосторонніх договорів. Як зазначає в своїх дослідженнях О.Я. Кузьмич третьою особою у договорі може виступати вигодонабувач, який має право вимагати від управителя надання послуг у встановлений договором строк та належної якості [3, с. 44]. Саме передбачення в умовах договору довірчого управління майном умови, що третя особа має право вимагати виконання договору на свою користь є основною ознакою, що відносить дане договірне зобов'язання до договорів на користь третьої особи.

До групи договорів даного типу, окрім договору управління майном, зазвичай відносять договори: доручення, комісії, агентування, зберігання, факторингу та інші. Тобто за своєю цільовою спрямованістю даний договір може бути віднесений до категорії цивільно-правових зобов'язань з надання послуг. Відповідно до статті 901 ЦК України за договором про надання послуг одна сторона (виконавець) зобов'язується за завданням другої сторони (замовника) надати послугу, яка споживається в процесі вчинення певної дії або здійснення певної діяльності, а замовник зобов'язується оплатити виконавцеві зазначену послугу, якщо інше не встановлено договором.

В теорії послугою вважається трудова корисна діяльність людини (групи

людей), результати якої дістають вияв у корисному ефекті, що задовольняє будь-яку потребу суспільства. На думку В.А. Васильєвої “послуга це вид суспільного блага, за допомогою якого задовольняються потреби шляхом вчинення дій (здійснення діяльності) суб’єктом, у корисних властивостях яких і полягає суб’єктивний інтерес особи” [4, с.127]. Цей суспільно корисний ефект (або благо) виступає не у формі речей, а у формі діяльності. Саме це дає підстави для твердження, що довірче управління може виступати різновидом фінансових послуг, адже предметом договору довірчого управління майном є фактичні, юридичні та організаційні дії управителя, що не переслідують самостійної мети створення будь-якої речі або її переробки.

Відповідно до Закону України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” фінансова послуга - операції з фінансовими активами, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, - і за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів, з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів [1]. Відповідно предметом договору про надання фінансових послуг будуть фінансові операції, тобто дії, діяльність з фінансовими активами.

У своїй різноманітності фінансова послуга може складатися з однієї фінансовій операції, а найчастіше включати десятки фінансових і допоміжних операцій у поєднанні із супутніми послугами. До фінансових операцій належать залучення, зберігання, видача, управління, купівля, продаж та інші дії з фінансовими активами. Під час надання фінансової послуги мають справу із допоміжними операціями, посередницькими та супутніми послугами.

Допоміжні операції — це здійснення обов'язкових дій (операцій) під час виконання фінансових послуг з активами, які не відносять до фінансових. Наприклад, інформаційні та контрольні операції є в більшості випадків допоміжними (транспортування та охорона є допоміжними операціями під час надання такої фінансової послуги як інкасація). *Посередницькі послуги* — це діяльність юридичних осіб чи фізичних осіб — підприємців, що включає консультивання, експертно-інформаційні послуги, роботу з підготовки, укладення та виконання (супроводження) договорів про надання фінансових послуг, інші послуги, визначені законами з питань регулювання окремих ринків фінансових послуг. *Супутні послуги* — це послуги, які надають для поліпшення ліквідності та якості фінансових послуг. Такі послуги надають аудиторські фірми, консалтингові підприємства, фірми з оцінки майна, фірми з антикризового управління, юридичні та інші установи [5]. Такі послуги споживаються в процесі вчинення певної дії або здійснення певної діяльності та становлять предмет договорів про надання фінансових послуг.

Відповідно предметом договору довірчого управління майном є правомірні дії, які визнаються правом як юридичні факти, вчинювані в чужих інтересах із метою надання юридичної послуги. З цього приводу, Т.Д. Суярко зазначає, що предмет договору управління майном складається з двох елементів, а саме об’єкту управління, тобто певного майна, що передається в управління за договором та власне дії (діяльності) з управління, яка повинна бути здійснена

управителем [6, с.5]. Таким чином, предмет договору довірчого управління майном є складним, він включає два об'єкти: об'єкти першого порядку – юридичні, фактичні та організаційні дії та об'єкти другого порядку майно.

Юридичні та фактичні дії управителя, які входять в його управлінську діяльність також є взаємозалежними та нероздільними, адже доповнюють одна одну. Перші - фактичні дії, здатні створювати передумови для здійснення других - юридичних дій, за допомогою яких набуваються, змінюються або припиняються права й обов'язки. Крім цього, для реалізації правової норми необхідне також виконання так званих організаційних, які нейтральні у правовому відношенні. Прикладом, яких можуть бути дії особи спрямовані на укладення договору (переговори, консультації та інше).

Підсумовуючи проведений аналіз, слід зазначити, що договір довірчого управління майном має правовстановлююче значення при виникненні довірчого управління майном. При цьому даний договір може бути віднесений до категорії цивільно-правових зобов'язань з надання послуг за своєю цільовою спрямованістю, а саме фінансових послуг, адже його предметом є фактичні, юридичні та організаційні дії стосовно майна, а договору про надання фінансових послуг – дія, діяльність, а саме операції з фінансовими активами.

Список використаних джерел

1. Закон України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” від 19.01.2020 № 2664-III [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>
2. Албу А.А. Цивільно-правове регулювання управління майном: автореф. дис...канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 “цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право.” / Албу Андрій Аркадійович. — К., 2016. — 19с.
3. Кузьмич О. Я. Юридична природа договору на користь третьої особи [Текст] / О. Я. Кузьмич // Приватне право і підприємництво: збірник наукових праць. – К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва Академії правових наук України. – 2009. – Випуск 8. – С. 44-46.
4. Васильєва В.А. Послуга як правова категорія/ В.А. Васильєва// Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. – 2012. - №26. – с.122-127
5. Фінансові послуги та їх розвиток в Україні [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://pidruchniki.com/2015060964899/finansni/finansovi_poslugi_rozvitok_ukrayini
6. Суярко Т.Д. Договір управління житлом: цивільно-правовий аспект: автореф. дис... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 “цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право.” / Суярко Тетяна Дмитрівна. — Х., 2008. — 20с.